

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus VI. An, & qualiter, facto divortio, dos restitui debeat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

velamen imponat, & religiosam vestem assumat. ac c. significavit. 18. eod. cuius summa habet, quod Uxor professi, quæ dedit viro licentiam proficendi, non compellatur ingredi, si continens est, & non suspecta: illi, inquam, textus, exigentes mutuum conjugum religionis ingressum, loquuntur de casu, quo integra sunt jura matrimonii; secus, quando diminuta sunt per divortium.

1683. Quæstio est 7. an conjuges possint mutare statum post sententiam divortii ob unius scvitiam? Resp. non posse, si restricta sit ad certum tempus v. g. quousque vir dederit signa emendationis, vel præstitit cautionem; quia tunc obstat jus matrimonii: si autem sit absoluta (ut si non sit spes emendationis in conjugesævo, licet præstitit cautionem) innocentem posse mutare statum, vel suscipiendo ordines, vel ingrediendo religionem, eo modo, sicut posset, divortio celebrato propter adulterium; quia tunc innocens evasit liber ab omni conjugali obsequio thori & cohabitationis; e contra is, qui nocens est, nequit invito innocente mutare statum, exceptis illis casibus, in quibus supra diximus, adulterium posse mutare statum; ita Sanchez cit. l. 10. D. 18. à num. 48. si autem innocens per sententiam divertens à conjugesævo, eundem rursus admittat in sui consortium, censetur injuriam sibi factam remittere, & cessat jus, ob illam à thoro, & consortio alterius divertendi.

1584. Quæstio est 8. apud quem, facto divortio, educandi sint liberi prius suscepti? Resp. jure antiquo Codicis, id fuisse permittum arbitrio Judicis, qui communiter arbitrabatur, primo triennio apud Matrem; postea apud Patrem educandos esse, regulariter. *L. unica C. facto divortio.* & *L. nec filium. C. de Patria potestate*: jure autem novo Authenticorum, esse decimum, ut filii alantur apud Matrem, patris expensis, si hic causam dedit divortio; vel e contra. Authent. *Si Pater. C. divortio facto, apud quem liberi morari, & educari debeant.* Sed huic resolutioni adduntur aliquæ limitationes. 1. ut non alantur apud Matrem venientem ad secundas nuptias, licet vir dederit causam divortio; sed patris expensis apud eum,

quem Judex arbitrabitur; Sanchez l. 10. D. 10. n. 4. Layman l. 5. tr. 10. p. 3. c. 7. Si autem mater pauper sit, & minus idonea, spectandum, quod liberis commodius est. Reliqua videri possunt ex Castropalao cit. à n. 3. cum procedant solum lege Regiâ, non jure communi. Ceterum verior sententia est, quæ docet, si Mater culpâ suâ est causa divortii, ejus expensis apud Patrem liberos alendos esse etiam infra triennium, idq; in poenam delicti; ita Layman cit. Denique, si factum sit divortium, vel mutuo consensu, vel utriusque culpâ (ut si ambo de hæresi condemnati sint ab Ecclesiâ) standum est decisioni Authenticorum, nisi aliud Judici videatur. Sed hæc intellige in casu divortii quoad thorum, & cohabitationem. Nam in casu divortii quoad vinculum, alendi sunt liberi expensis utriusque, juxta c. 2. qui filii sint legitimi.

ARTICULUS VI.

An, & qualiter, factio divortio, dos restitui debeat?

Supponendum, varia esse bona, quæ aliquo modo pertinent ad Uxorem. Nam alia sunt *dotalia*, alia *paraphernalia*; alia, quæ habet ex *donatione propter nuptias, arrbâ, morgengebâ*, seu *donatione matrimoniali*, vel *sponsalitia largitate*: de his aliquid dicemus titulo sequenti; hic de dotalibus, quantum pertinet ad definendam quæstionem hic propositam. Dos hic supponit pro omni eo, quod Marito, ratione matrimonii, ad onera illius sustinenda datur, vel promittitur: dicitur *proficitia*, si datur ab aliquo ascendente; vel intuitu Patris ab extraneo; *adventitia*, si ex propriis bonis Uxoris, vel extranei sine respectu ad Patrem. Et quidem, si valor ejus certo pretio taxatur, dicitur *dos estimata*; si secus, *non estimata*.

Not. autem 1. valorem dotis taxari posse, vel ad *venditionem*, hoc est, ut maritus soluto matrimonio teneatur, non rem ipsam, sed ejus pretium reddere; nisi vides quandam venditionem, ac emptionem tunc intervenire: vel solum, ut constet de valore dotis, eo nimirum sine, ut, si perderetur mariti culpâ, certum ejus

ejus pretium repeti possit. Not. 2. bona, quæ Uxor jam dotata habet, præter dotem, aut acquirit in suos usus v. g. donatione, jure hæreditario, aut simili titulo, vocari bona *paraphernalia*, seu *paraphernalia*, tanquam præter-dotalia. Et hæc spectant ad capitale Uxor, ut notat Pereyra in *Elucidario*. l. 3. num. 1685. ex Azor p. 2. l. 12. c. 11. q. 4. & aliis. his præmissis:

1587. Quæstio est 1. penes quem sit dominium dotalium? Resp. 1. quando res *estimata* datur in dotem, ejus dominium transire in virum; hunc autem constitui pretii debitorem L. 1. C. de jure dot. l. 10. C. eod. ubi etiam habetur, eam cum periculo, *deteriorem*; vel, *auctam*, cum lucro viri fieri. Hæc tamen translatio dominii fit solum, si præcessit, vel secutum est matrimonium, ut dicitur cit. l. 10. §. 4. advertendum tamen. 1. in dubio, num *estimatio* facta sit ad venditionem dotis? nisi aliud habeat consuetudo loci, præsumptam eo modo, quo communiter solet inter ejusmodi contrahentes; & si *estimatio* ex circumventionem facta sit inique, licet non ultra dimidium, favore dotis ad æqualitatem reducendam esse, per l. 6. §. 2. eod. 2. et si res dotalis, *estimata* ad venditionem, transeat in dominium viri, transire tamen sic affectam, seu vincularam, ut Uxor in illis vindicandis, omnibus aliis creditoribus, etiam anterioribus, & hypothecariis, præferatur in casu, quo soluto matrimonio restituenda est dos, non extantibus aliis bonis, seu dotis pretio, in bonis mariti; quod verum est, etiamsi dos fuerit inæstimata, ut expressè dicitur. l. 30. C. eod.

1588. Quæstio altera est, quis ex conjugibus habeat dominium dotis, vel inæstimatæ, vel etiam *estimatae*, sed non ad venditionem? ante resolutionem notandum, dominium aliud esse civile, quod non ex jure communi, sed singulari, ac legis dispositione, seu quâdam fictione competit, quoad ceteros tantum affectus; aliud naturale, quod ex jure communi; quo posito, ad quæstionem. Resp. 1. dominium dotis saltem civile, competere marito. Nam interdum accidit, ut *quæ est dominus rei, alienare non possit*; ut dicitur in *Instit.* §. quibus alienare licet, vel

non, consequenter, ut non habeat dominium rei naturale; *dotale autem prædium maritus, inquit à muliere, per legem Juliam prohibetur alienare*, ut ibidem dicitur; ergo ejus dominium naturale non habet; quia tamen habet ad certos quosdam usus, habebit saltem dominium civile.

Resp. 2. etiam dominium naturale 1589. dotis *estimatae* cum venditione transire in maritum, si constent pondere, numero, & mensurâ, ut dicitur. l. 42. ff. de jure dot. quia *mariti periculo sunt, & in hoc dantur, ut eas maritus ad arbitrium distrabat*, & quandoque soluto matrimonio ejusdem generis, & equalitatis alias restituar. Resp. 3. naturale dominium dotis in re inæstimata, vel etiam *estimata* sine venditione, probabilius spectare ad Uxorem, ex l. 10. in rebus. C. de jure dot. ubi dicitur, *res dotales ab initio Uxor, fuisse & naturaliter in ejus permansisse dominio*; causâ ibidem redditâ quia, quod *legum subtilitate, transitus earum, in patrimonium mariti, videatur fieri, ideo rei veritas, vel deleta, vel confusa est*; quo textu Imperator insinuat, non dominium tantum civile, dotem reprehendi solum soluto matrimonio, sed *naturale* permansisse penes Uxorem, aliâ enim non *indefinitè* id pronuntiasset:

Quæstio est 3. ad quem spectent fructus percepti ex dote constante matrimonio? 1590. Resp. quod ad maritum, licet onera matrimonii, si ea sustineat, excedant. 1. ex l. 10. ff. de jure dot. ibi: *fructus dotis ad maritum pertinent*. 2. l. unic. §. *Cumq;* ex stipulatu. C. de rei Uxor, actione, ibi: *omnia, quæ fructuum nomine continentur, ad lucrum mariti pertineant pro tempore matrimonii, sive estimata, sive non estimata sint*; & alibi.

1591. Quæstio est 4. penes quem sit dominium bonorum paraphernalium? Resp. nisi tradantur iustar dotis, pleno jure esse penes Uxorem, ex l. 19. ff. de jure dot. & l. fin. C. de pactis conventis, ubi omnia comprehensa sunt accuratè, ibi: *sancimus, ut si quid tale evenerit, actiones quidem omnimodo apud Uxorem manere; liceat autem marito dari, eisdem actiones movere, apud competentes Judices, nulla inhibitione ab eo exigenda; & usu.*

Ufusuram quidem earum circa se, & Uxorem expendere: pecunias autem sortis, quas exegerit, servare mulieri, vel in causas, in quas ipsa voluerit, distribuere. Et si quidem in dotali instrumento hypotheca pro his nominatim à marito scripta sunt, his esse mulierem, ad cautelam suam, contentam. Circa quam legem not. cum Imperatori hæc quæstio de dominio paraphernalium proposita fuisset, respondisse cum distinctione, & quidem, si Uxor ea bona, vel omnia sua, seu foeneratitias cautiones, quæ extra dotem sunt, marito dederit, ut loco paraphernalium apud maritum maneat, & hoc dotali instrumento fuerit adscriptum, Sancimus, si quid tale evenit &c. ut supra. Si autem minimè hoc scriptum inveniat, ex presenti nostra lege habeat hypothecam, contra res mariti, ex quo pecunias ille exigit.

1592. Ex hac dispositione colliges, si Uxor bona paraphernalia tradat marito, non tamen, ut ipsius fiant, maritum habere, solum jus administrationis eorum, revocabile ad libitum Uxoris, ut dicitur in eadem lege, ibi: ante enim (si non sit inscriptum instrumento dotali, ut ea bona viro tradita, penes ipsum maneat, & administrantur) habet ipsa mulier facultatem (si voluerit) sive per se, sive per maritum, vel alias personas, administrationis: Si autem sic tradantur, ut fiant ipsius civiliter, sequuntur naturam dotis, hæc tamen limitatione, ut maritus fructus non in suam solius, sed, suam, & Uxoris utilitatem, vel causas, in quas Uxor voluerit, expendat; his præmissis:

§. I.

An factò divortio propter adulterium dos rejecto restitui debeat?

1593. Ante resolutionem supponendum. I. varia esse bona conjugum, præter dotalia, & paraphernalia, de quibus quæri potest, an conjunx, propter commissum adulterium ab innocente rejectus quoad thorum, & cohabitationem, etiam ea perdat? Talia sunt donatio propter nuptias, dotalitium, morgengeba &c. Primam Uxoris adulteræ pœnam esse, amissionem

dotis, habetur in c. Plerumq. 4. de donat. inter Virum & Uxorem; ibi: si mulier ab causam fornicationis, iudicio Ecclesiæ, aut propria voluntate, à viro recesserit, nec reconciliata postea sit eidem, dotem vel dotalitium repetere non valebit: ex quo textu Doctores cum Gonzalez in cit. c. Plerumq. num. 8. communiter deducunt hanc assertionem, quod mulier, propter adulterium, à viro separata, amittat dotalitium. Et ideo consuetudo, quæ mulier, post commissum adulterium, nihilominus exigebat medietatem bonorum, quæ fuerat vir adeptus, tanquam consuetudo abusive, negatur observanda. c. Ex parte. 10. de consuetud. Sed & Uxori reddenda dos est ob adulterium mariti juxta c. 1. Ut litens contestata; ubi Wagnereck ex Panormit. in cit. c. 1. num. 6. observat, etsi juxta hoc c. 1. causæ verè, ac directè matrimoniales (quæ scilicet ipsum vinculum conjugale concernunt) summarie tractari debeant, & ideo inter causas summarie tractandas referantur per Clement. 2. de Judic. tamen, ubi matrimonium indirectè, solum ad separationem thori, vel dotem reddendam, impeditur, servandum esse ordinem judicii plenarium, ut constat ex ipso textu.

Not. autem. I. dotem, ex divortio propter adulterium amissam, innocenti accrescere, si Reus vel spontè ab innocente recessit metu pœnæ propter commissam fornicationem, vel iudicio Ecclesiæ, nec ei reconciliatus est, ut statuitur in c. Plerumq. Et hoc aliqui extendunt ad casum adulterii Uxoris etiam putativæ, ubi scilicet propter latens impedimentum, matrimonium nullum est. Covarr. p. 2. de sponsal. c. 7. §. 6. num. 1. Jul. clar. §. adulterium num. 14. etsi enim absit eo casu injuria in re, non absit tamen in affectu adulteræ, sufficienter manifestato, ut subjaceat pœnis juris humani. Sed hoc limitat Sanchez cit. l. 10. D. 8. num. 7. ut procedat, si tale matrimonium in facie Ecclesiæ celebratum sit, & viro, obtentâ sententiâ, dos applicata sit propter reg. Res judicata. ff. de Reg. juris: secus, si ante sententiam; quia, cum verè non fuerit adulterium, viro contra mulierem, quæ matrimonii nullitatem allegat, pro jactura dotis, sententia non dabitur.

1195. Not. 2. amissioni dotis, facto divortio propter adulterium, non esse locum, 1. si Reus innocenti reconciliatus sit, ut constat ex c. Plerumque, ubi ea poena statuitur adulteræ, si nec postea (nimirum post divortium) est reconciliata eidem. 2. si etiam alter commisit adulterium; tunc enim fit compensatio juxta supra dicta num. 1526. Et ideo tali casu adulteræ conceditur actio ad dotem recuperandam; quia lucrum, quod accrevit innocenti, ex alterius delicto, sublata viri innocentia, per similem adulterii lapsum, quo ad jus retinendi, cessat, saltem eo casu, quo de hujus etiam lapsu constat.

1196. Not. 3. amissioni dotis non esse locum in casu, quo mulier per vim præcisam oppressa est ex num. 1537. quia sic abest culpa, consequenter non est locus poenæ; secus, si per vim solum conditionalem, seu per metum extortâ copulâ, juxta num. 1528. sed juxta limitationes ibid. positas. Et hoc (quod amissioni dotis non sit locus, propter alterius adulterium) universaliter tenendum, quoties non sufficit ad celebrandum divortium, de quo dictum est à num. 1525. Et. V. Sanchez l. 10. D. 5. à n. 23.

1197. Not. 4. in questione, an conjunx admittens actus libidinosos, ractus, oscula, etiam animo perveniendi ad adulterium, eo tamen non secuto, præbeat sufficientem causam divortio, & dotis amissioni? præsertim, si alterius fama inde graviter sit læsa? Resp. complures apud Sanchez cit. D. 4. à num. 11. affirmant; sed negativa, quam tenet Sanchez num. 12. Covar. p. 2. de spons. c. 7. §. 6. à num. 26. & alii, probabilior est. Quia divortium, consequenter dotis amissionem unice fundat voluntaria carnis divisio in aliam, cum alterius conjugis injuria. Nam ratione hujus directe opponitur fidei conjugali, cujus violationem punit jus, separatione à thoro, & dotis amissione; poena autem delicto consummato imposta, ad solam ejus attentationem, extendi non debet, per L. sepe ita. ff. de verb. signific. Et quamvis injuria, per adulteram, viro facta, sit causa, propter quam soli ma-

rito conceditur accusatio criminalis; non rectè tamen extenditur ad præsentem casum, 1. quia nondum habetur divisio carnis in aliam, prout ibi. 2. quia injuria, quæ viro fit per actus Uxoris libidinosos, est infra injuriam, quæ fit per ejus adulterium. Ex hoc autem, quod vasallus amittat feudum ob injuriam illatam domino directo, turpiter tangendo ejus Uxorem; (per L. 1. §. 1. quibus modis feudum amittatur) non rectè fit illatio ad amissionem dotis propter ejusmodi libidinosos actus 1. quia jactura dotis Uxori tollit proprietatem; jactura feudi, vasallo solum jus utile. 2. quia ille actus expressè numeratur inter justas causas à jure expressas, amittendi feudum, ut constat ex loco cit: at actus isti, de quibus est quaestio, non numerantur inter justas causas divortii, & consequenter amittendi dotem, ut videri potest L. consensu. C. de Repud. & auth. ut liceat matrimonium. §. prædictis itaque, collat. 8.

Ceterum, etsi verum sit, quod uno prohibito, etiam reliqua censentur prohibita, per quæ venit ad illud, ut colligitur ex c. Nam concupiscentiam. 4. de constit. ut exposuimus supra; fallit tamen, quod illud, & istud; eadem poenâ puniatur, nisi cum lex poenalis poenam expressè imponit delicto etiam solum attentato, ut monuimus alias, ex L. sepe ita. Et ideo etiam negatur, quod statutum puniens in termino, censetur etiam punire in via, ut quidam volunt cum Baldo in dist. c. Nam concupiscentiam. tum quia commune illud, ubi eadem est ratio, ibi idem est jus, in poenalibus locum indefinitè non habet, ut dictum est h. tit. 2. de Constitut. quia poene imponenda non sunt, nisi in casibus à jure expressis. Auth. de non eligendo secundo nubentes. §. cum igitur, collat. 1. & Sanchez l. 10. bre. D. 5. num. 3. expressè dicit, verius esse, legem poenalem, ex identitate rationis, ad casum in ea non contentum, non esse extendendam: tum quia sic in poenalibus argumentum fieret à majori ad minus, quod apertè est absurdum.

1598.

§. 2.

An Uxor adultera, facto divortio, amittat bona parapherna?

1599. Affirmativam sequitur Gloss. in c. Plerumq. V. *dotalitium. de donat. inter virum & uxorem*; Julius Clarus lib. 5. *sentent. §. adulterium. num. 15.* dicens: esse communem sententiam; & alii; sed rectius, & probabilius negatur. Ratio illorum est ex cit. c. Plerumq., ubi expressè dicitur, quòd adultera, vel spontè, metu pœnæ ob admittam fornicationem, vel per sententiam separata à viro, nec reconciliata, non possit repetere dotem, vel *dotalitium*, ubi per hoc intelligi volunt *parapherna*. Verùm, *dotalitium* non significat bona parapherna, sed donationem ad nuptias; ac, ut notat Sanchez l. 6. hic D. 1. num. 1. idem est, ac *sponsalitia largitas*, quæ fit à Sponso Sponsæ ob spem futuri matrimonii; ergo ex eo textu non probatur, adulteram facto divortio perdere bona parapherna; cum hæc non nisi valde impropiè veniant sub nomine *dotalitii*, & in pœnis verba strictè accipienda sint. Cæterùm magis placet expositio, quæ per *dotalitium* intelligit donationem, non ad, sed propter nuptias, de qua n. seq. ut etiam inlinuat ibidem Sanchez cit. & sequitur Engl in *Coll. Juris Can. lib. 4. Tit. 20. num. 15.* hinc rectius omnino dicitur, Uxorem, securo divortio, causâ adulterii, præter dotem non amittere bona sua parapherna, nec sponsalitiæ largitatem, ut dicemus infra; sed donationem propter nuptias, eo cap. *dotalitii* nomine significatam; de quo loquitur c. *plerumq.*

§. 3.

An Uxor propter adulterium viri, securo divortio, lucretur donationem propter nuptias?

1600. Per donationem propter nuptias hic cum Haunoldo tom. 1. tr. 4. num. 346. intelligimus contra dotem in assurationem dotis; & videtur esse id, quod Pragmatici vocant *doarium*, seu pars bonorum mariti, ex consuetudine, vel conventio-

ne mulieri assignata, ut eam pro dote habeat obligatam, & post mortem mariti eam lucretur quoad proprietatem, vel usum fructum. Advertendum autem, naturale dominium contra dotis manere penes maritum; sicut diximus, *naturales* dominium dotis manere penes Uxorem, si viro eam non dedit ad emptionem; civile autem (ita, ut illi rei vindicatio competat) probabilius penes Uxorem, ut colligitur ex *Novella. 61. ut immobilia ante nuptialis donationis*; ubi cavetur, ut *immobilia ante nuptialis donationis, nec hypotheca dentur, nec omnino alienentur à viro, ne quidem consentiente Uxore, nisi postea fieri possit Uxori satisfactio.* Causa redditur, ne illi exinde fiat omnibus modis inadibilis vindicatio, aut difficultas. Etsi autem verum sit, quòd Uxor, ratione dotis, habeat tacitam hypothecam in bonis mariti, vi cujus præferatur reliquis mariti creditoribus, licet anterioris sit temporis privilegio vallati. L. 12. §. 1. C. qui potiores in pignor. licet habeant hypothecam etiam expressam (nam creditor, cujus pecunia res empta, vel reparata est, præcedit alios creditores, habentes hypothecam expressam, ex L. 5. ff. qui potiores; & L. 7. C. eod.) Uxor tamen vitæ hypothecæ, ratione suæ dotis, præcedit creditorem, cujus pecunia res empta, vel reparata est, ut expressè dicitur in *Novell. 97. c. 3.* ubi Imperator ad hanc quæstionem respondens ait: *plurimum super his cogitantes, non invenimus, mulierem justè existentem, cedere alicui tali privilegio*; ergo mulier vitæ hypothecæ, ratione dotis, præcedit alios Creditores etiam habentes hypothecam expressam. Nam si vinco vincentem te, multò magis te vincere debeo pat. L. 14. §. 3. ff. de divers. & temporal. præscript.

At licet verum sit, quòd Uxor, vitæ hypothecæ, ratione dotis, præferatur omnibus Creditoribus mariti, etiam anterioris temporis privilegio vallatis, ac etiam expressam hypothecam habentibus; id tamen fallit in tribus casibus. Primus secundum aliquos est in expensis funeralibus. Nam causa funeris præferatur causæ dotis

ne contra omnem humanitatem cadavera insepulta jaceant. *L. 45. ff. de Religiosis, & sumpt. fun.* Secundus, si *Primipilus* (seu Centurio, & annonæ inter milites distribuendæ Præfectus) qui ratione numeris sui obligatur Fisco, conveniatur ratione malæ administrationis. Nam in hoc casu Fiscus præcedit causam dotis; quia non tantum res Primipili, sed etiam dos Uxoris ex primipilari administratione obligantur tacite Fisco per *L. 4. C. in quibus causis pignus tacite contrahatur*. Tertius est, quando cum Noverca concurrunt liberi prioris matrimonii in exactio-
ne dotis. Nam præferuntur Novercæ habenti pariter hypothecam tacitam, ratione dotis, in bonis mariti. *L. 12. C. qui potiores. §. 1. Vers. Exceptis*. Unde, quando *L. unic. C. de privilegio dotis*, dicitur, privilegium dotis, quo mulieres utuntur in actione de dote, *ad heredem non transire*, intelligitur de extraneo; non autem, de descendenti-
bus, ut clarum fit ex *cit. L. 12. junct. Gloss.*

hypothecam expressam esse ab homine; non autem à lege; his præmissis:

Resp. ad quaestionem initio propositam, quod Uxor omnino, propter viri adulterium, non tantum recuperet dotem, sed etiam lucretur donationem propter nuptias, ut habetur *L. consensu. §. Si qua igitur*; & *§. Si verè causam. C. de Repudiis. Authent. Ut liceat mariti. §. quia plurimas*. Hoc tamen intellige, ut, si Uxor, & maritus habent liberos ex eodem, vel alio matrimonio, nec maritus lucretur dotem, nec Uxor donationem propter nuptias; sed ista reserventur liberis adulteræ post mortem Uxoris; viro, dum vivit, habente usumfructum, spectato jure communi, ut bene probat *Bart. lib. 2. p. 1. num. 62. ff. Solutio matrimonio*.

§. 4.

An, lite divortii pendente, teneatur vir Uxori præstare alimenta?

Resp. Secundum aliquos virum teneri alimenta præstare Uxori adulteræ, etiam facta thori separatione, quia non desinit esse Uxor; sic *Jul. Clar. lib. 5. §. adulterium. Vers. factò autem*; secundum alios, si vir rejecit eam propter adulterium non notorium; sic *Rosella. V. divortium. num. 11. Tabiena. q. 11. num. 12. & alii*; secus, si propter notorium: ita *Surdus de aliment. t. 1. q. 118. num. 5. & t. 7. à q. 16*. Cæterum, in foro externo, ante sententiam, de mulieris adulterio, sicut non permittitur ei vir negare conjugale obsequium, sic nec negare alimenta, & expensas litis. Quia, licet innocens propter adulterium alterius possit nocentem privare omni jure maritali, factò divortio per sententiam, cum tamen ea privatio sit poena, & hæc petat sententiam, saltem declaratoriam criminis in foro externo, ut docet communis cum *Sanchez. l. 10. D. 8. num. 13*. non poterit ei, pendente lite, necessaria justè negare.

Nec obstat, quod Uxor non possit repetere dotem, si spontè recessit à viro, metu poenæ ob fornicationem à se commissam; vel vir, ubi notorium est adulterium, possit eam, propria autoritate, expellere. Nam ex hoc non sequitur, Ece 2 virum,

1602. Nec etiam obstat, quod privilegia personalia non transcant ad heredes, etiam liberos. Nam hoc intelligitur de his, quæ personæ conceduntur ratione sui præcisè; non, quæ intuitu liberorum; Quia, licet beneficium competentia simpliciter negetur heredibus. *L. 12. ff. Solutio*; intelligitur tamen solum de extraneis, non autem de liberis, seu descendenti-
bus, ut colligitur *L. 18. ibid. & Gloss. in cit. L. 12. V. Heredi. quod exponit, de herede extraneo; non, suo*.

1603. Ex his colliges, quando *L. 79. C. de jure dotium* dicitur, mulierem propter tacitam hypothecam ratione dotis, ita possere (mariti) vindicare, vel à creditoribus posterioribus, vel ab aliis, qui non potiora jura, legibus, habere noscuntur, per habentes potiora jura non intelligi habentes hypothecam expressam; sed, causam Primipili, cum reliquis duobus casibus *num. 1601*. Et ratio est, quia hypotheca legalis, per multos, est tantum tacita; ergo si mulier postponi deberet habentibus legalem hypothecam, postponi deberet etiam habentibus hypothecam tacitam, quod non admittitur; præterquam quod ex contrariis aliqui sentiant,

virum, pendente lite super divortio, non teneri ad alimenta Uxoris, sed tantum, quod, Uxori repetenti dotem, possit opponere exceptionem adulterii, ac se in manutatione dotis tueri, dum sententia subsequatur. Et ideo, si Uxor possideret ea bona, quibus ob adulterium per sententiam privanda foret, non obligaretur ante sententiam illa viro cedere; imò, si ante sententiam vir in adulterium laberetur, is amitteret jus, illi dotem repetenti, exceptionem adulterii opponendi, & dotem retinendi; cum hic sit locus compensationi delictorum ex dict. à num. 1526. & ibi restitutio, utpote poena, pendeat à sententia.

1607. Illud etiam hic annotandum videtur, quando quaeritur, ad quem Judicem spectet quaestio de alimentis Uxori præstandis tempore sequestri, ac pendente lite, an separatio thori nitatur justà causa? responderi cum Joan. Bapt. de Luca l. 14. p. 2. de matrimon. discursu II. num. 6. spectare ad Judicem Ecclesiasticum. Sic enim est causa dependens, & consecutiva, spectans ad eum Judicem, ad quem pertinet quaestio de separatione thori ex dictis supra; etsi aliàs verum sit, mulieri non competere actionem repetendi dotem, & alimenta ex causa separationis, nisi separatio sequatur ex culpa viri; sic ille cum Barbosa, qui aliàs in hac materia est acerrimus defensor Laicalis jurisdictionis. Uno tamen casu num. 9. citatus de Luca, concedit Judici Laico posse desuper manus opponere; nimirum ubi agitur de alimentis provisionalibus; donec per Rotam, vel Judicem Ecclesiasticum desuper provideatur, ne ob loci distantiam, ac temporis intervallum, quod de natura litis est necessarium, in hujusmodi provisione, à proprio Judice facienda, mulier interim alimentis careat. Cæterum pendente lite super justitia divortii, semper decedit Judex Ecclesiasticus circa consecutiva, & dependentia præstationis alimentorum, ac restitutionis dotis, Judici laico gerente solum munus executionis, seu impertiendo brachium.

ARTICULUS VII.

De divortio, seu dissolutione matrimonii quoad vinculum conjugale?

Multis modis hæc dissolutio fieri posse dicitur, 1. professione Religiosa. 2. Pontificis auctoritate. 3. conversione infidelis conjugis ad fidem Catholicam. 4. per libellum Repudii. 5. auctoritate Ecclesie, cum nulliter contractum est. Cæterum matrimonium ex primæva institutione sua esse jure divino indissolubile, saltem mutuo conjugum consensu, communis tenet; & licet ratum duntaxat sit, extra illos casus, de quibus hic, nunquam; saltem loquendo de matrimonio fidelium.

§. 1.

De divortio quoad conjugale vinculum, per professionem religiosam.

Quaestio est, an matrimonia fidelium solvantur quoad conjugale vinculum per professionem solemnem in Religione per eundem Apostolicam approbata? Resp. affirmativè, si sint rata tantum, non autem si consummata, ut dictum est à n. 444. hæc porro vis dictæ professioni non inest jure naturali, vel divino, sed probabiliter merè Ecclesiastico, secundum dicta à num. 445. Et ideo conjuges primo bimestri, & post ritè contractum matrimonium non tenentur ad reddendum sibi mutuo debitum, habentque jus toto eo tempore, matrimonio non consummato, transeundi ad statum regularem ex num. 464. & quamvis per copulam, vi expressam, amittant jus ex privilegio nascens pro capeffendo statu regulari; cum matrimonium etiam per illam evadit consummatum ex num. 467. ex alio tamen capite sic oppresso licet ad religionem convolare per num. 466. Plura de hac materia V. à num. 461.

§. 2.

De divortio quoad conjugale vinculum per auctoritatem summi Pontificis.

Quaestio procedit de matrimonio fidelium, rato tantum, an auctoritate summi Pontificis